

JOURNALISMI TUO GALLUPIT KAIKILLE

**Pertti Suhonen: MIELIPIDETUTKIMUS
JA YHTEISKUNTA.**

Tampere: TUP. 2006. 360 s.

Pertti Suhonen on 1960-luvun lopulta lähtien tehnyt mielipidetutkimusta, tutkinut mielipidetutkimusta ja kritisoinut tehtyä mielipidetutkimusta ja gallupjournalismia eri foorumeilla. Suurin osa *Mielipidetutkimus ja yhteiskunta* -kirjan teksteistä on ennen julkaistuja. Vanhin teksti on vuodelta 1969, mutta pääpaino on kuitenkin 1990-luvun alun jälkeen julkaistuisa teksteissä. Mukana on myös kaksi Juho Rahkosen ennen julkaisematonta tekstiä.

Suhosen pitkä ja monipuolinen kokemus mielipidetutkimuksesta näkyy kirjassa teemojen ja tekstien runsautena. Saate- ja loppusanojen lisäksi kirjassa on 19 tekstiä, jotka vaihtelevat pitkistä artikkeleista lyhyisiin yleisönosastoälähdyksiin. Osa vanhoista teksteistä on nyt julkaistu lyhennettynä. Tekstit on ryhmitelty kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa käydään aluksi läpi mielipidetutkimuksen historiaa ja nykypäivää, minkälaista mielipidetutkimusta tehdään ja ketkä sitä tekevät. Toisen osan tekstit käsittelevät yleisen mielipiteen käsitteen historiaa yhteiskuntatieteissä ja mielipidetutkimuksen suhdetta demokratiaan. Kolmannessa osassa huomio kohdistuu mielipidetutkimusten menetelmiin ja tulosten tulkitsemiseen.

Kirjan avaa mielipidetutkimuksen varhaisista historiaa käsittelevää luku, jossa käydään läpi erityisesti poliittisten mielipidemittausten historiaa Yhdysvalloissa sekä mielipidetutkimuksen vaiheita Britanniassa ja Ruotsissa. Suhonen esittelee pioneeri Emil Hurjan panosta nykyaikaisten kampanjatuokkimusten peruseräaatteiden kehittäjänä 1920-luvun lopulta lähtien Yhdysvalloissa. Poliittinen historia on nostanut suomalaissyntyisen Hurjan tunnetun George Gallupin rinnalle ja jopa edelle poliittisen mielipidetutkimuksen menetelmien kehittäjänä.

Gallupjournalismin suhdanteita ja historiaa käsittelevistä luvuista ensimmäinen perustuu viidestä suurimmasta sano-

malehdestä sekä radio- ja televisiouutisista kerättyyn poikkileikkausaineistoon. Toinen perustuu *Helsingin Sanomista* vuosilta 1945–1995 kerättyyn mielipidetutkimuksia käsittelevän juttuaineistoon. Suhonen kuvaa: ”Mukaan otettiin myös jutut, joiden aiheena ovat ihmisten toimintaa, käyttäytymistä ja olosuhteita koskevat tutkimukset, mikäli niiden aineisto on koottu laajalla otoksella tehdyn kyselyn tai haastattelun avulla” (s. 53). Näin gallupjournalismiksi on tulkittu kaikki lomakeaineistoihin perustuvat jutut – olivat ne sitten median tilaamia kannatustutkimuksia tai akateemista tutkimusta.

Eroa mielipidetutkimusten uutisoinnin ja akateemisen tutkimuksen popularisoinnin (jota kirjassa toisaalla kutsutaan tutkimusjournalismiksi, s. 336) välille ei ole tehty myöskään aineistoa koodattaessa. Vaikka tämän erottelu olisi hidastanut koodaamista, se olisi selkiyttänyt empiiristä analyysia. Tällöin olisi saatu näkyviin esimerkiksi gallupjournalismin ja ”tutkimusjournalismin” suhteellisissa osuuksissa tapahtuneet muutokset. Ehkä selkein ratkaisu kirjan kokonaisuuden kannalta olisi ollut rajata pois akateeminen ja sektoritutkimus ja keskittyä gallupjournalismiin, joka käsittelee kannatus- ja mielipidetutkimuksia.

Puutteista huolimatta historialuku tuo esille merkittäviä muutoksia mielipidetutkimuksissa ja niiden uutisoinnissa. *Helsingin Sanomissa* uutisten määrä kuusinkertaistui vuosina 1945–2005 ja ne julkaistaan näkyvämmiin kuin aikaisemmin. Median rahoittamista tutkimuksista on tullut pääuutisia, vaikka niiden sisältö ei sitä edellyttäisi.

Kirjassa on useita analyysejä tutkimusarjojen ja yksittäisten mielipidetutkimusten uutisoinneista. Näillä esimerkeillä Suhonen tuo esille gallupjournalismin puutteita. Kirjoittajalla ei ilmeisesti ole hyvää käsitystä toimitusten ja toimittajien osaamisesta, johtui osaamattomuus siten kiireestä, välinpitämättömyydestä tai muista syistä. Tekstit eivät kuitenkaan jää tehtyjen virheiden listauksiksi, vaan niissä osoitetaan virheiden merkitys tulosten tulkinnalle.

Esimerkiksi keväällä 2005 uutisoi-
tiin laajasti luovan luokan kutistumisesta

ta Suomessa 2000-luvulla. Suhonen analysoi kokonaisen luvun tätä uutista, joka perustui pääasiassa luovan luokan hataraan käsitteellistämiseen ja alkuperäisen tutkimuksen raportoinnin heikkouksiin. Uutisesta tuli kuitenkin keskustelun aihe pitkäksi aikaa. Myös jotkut tutkijat ottivat uutisen luovan luokan kadosta kriittikittömästi faktana ja pohtivat vakavasti syitä luovan luokan katoon.

Kirjassa näytetään, miten kysymyksen sanamuoto ja kysymyksen konteksti lomakkeessa voivat muuttaa tuloksia ja tehdä esimerkiksi kahdesta eri ajankohtana kerätystä tehdystä aineistosta vertailukelvottomia. Internet-kyselyjen yleistymiseen liittyviä kysymyksiä ja pulmia kirjassa ei kuitenkaan käsitellä.

Suhonen huomauttaa, että vaikka mielipidetutkimusten virhemarginaalien (toisinaan väärinlaskettujen s. 293) mainitseminen on yleistynyt, jutut näyttävät siltä, että virhemarginaalin merkitystä tulosten tulkinnalle ei ole ymmärretty: "Virhemarginaalin ilmoittamisesta on tullut rituaali, jolla pikemminkin vahvistetaan tulosten uskottavuutta kuin esitetään varauksia tulosten luotettavuuden suhteen" (s. 333).

Suhonen osoittaa, että erityisesti toimittajien – mutta lisäksi, että monien muidenkin – tulisi hallita tutkimusmenetelmiä pystyäkseen arvioimaan alkuperäisiä tutkimuksia, niistä tehtyjä tiedotteita ja uutisia. Ilman tällaista tutkimuksen lukutaitoa (mielipide)tutkimusten tuloksista tulee kyseenalaistamatonta faktaa. Yhtenä parannuksena Suhonen ehdottaa, että mielipidetutkimuslaitokset ja media alkaisivat julkaista materiaalia mielipidetutkimuksista yleensä ja erityisesti esillä olevasta tutkimuksesta.

Suhonen ei ole yksin galluplukutaidottomuutta koskevan huolensa kanssa. Englanninkielisissä maissa on erityisesti 1990-luvulta lähtien virinnyt keskustelua, jossa on korostettu numerolukutaidon merkitystä ("numeracy", "data literacy" ja "statistical literacy") ja mietitty keinoja sen parantamiseksi. Suhonen ei viittaa uudemmissakaan teksteissä näihin keskusteluihin. Hän ei myöskään viittaa Vesa Kuuselan teksteihin, vaikka Kuusela on pitkään kirjoittanut erityisesti tilas-

tografiikan leväperäisestä ja toisinaan tarcoitushakuisesta käytöstä tutkimusuutisissa.

Loppusanoissaan Suhonen ottaa kantaa. Hän puolustaa mielipidetutkimuksia ja kutsuu niitä kansanäänestysten kevytversioiksi, sellaisina ne tuovat yleistä mielipidettä sekä päättäjien että kansalaisyten tietoon. Median vastuu yleisen mielipiteen välittäjänä on tästä syystä suuri. Demokratian kannalta ongelmallisina Suhonen pitää "ei julkista" tutkimusta, jolla "yhteiskunnan taloudellisen, poliittisen ja kulttuurisen vallan keskuksat kansan selän takana tarkkailevat sen arvojen ja asenteiden muutoksia" (s. 341).

Kirja sopii hyvin myös pieninä annoksina luettavaksi, koska luvut toimivat itsenäisinä. Sekä tutkijoiden että journalistien soisi kohentavan omaa galluplukutaitoaan Suhosen kirjan äärellä.

MARJA ALASTALO

**LISÄYS LEHDESSÄ 2/2007
JULKAISTUUN VUODEN
2006 OPINNÄYTELISTAAN**

TAMPEREEN YLIOPISTO
Puheopin laitos
Puheviestintä

Ojames, Maiju:
Keskusteleminen parisuhteessa